

В І Д Г У К
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора
ГЕВКА ІГОРА ВАСИЛЬОВИЧА
на дисертацію
Авраменко Олени Валеріївни
«Формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної
компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертації. Сьогодні кожен викладач відзначає, що серед українських студентів зростає тенденція широко застосовувати ІКТ засоби в освітньому процесі ЗВО. Дедалі частіше студенти використовують на заняттях електронні книжки, планшетні комп'ютери, смартфони, комунікатори тощо. Узагалі можна відзначити, що в студентському житті України відбувається застосування малогабаритних комунікаційних засобів з одночасним розширенням їх функціональних можливостей. Тому готуючи сучасного хореографа до професійної діяльності, зважаємо на формування у нього інформаційно-комунікаційної компетентності.

Спільний звіт Ради та Комісії 2015 року щодо впровадження стратегічних меж європейського співробітництва в галузі освіти та професійної підготовки (ET 2020) зазначив про необхідність інформаційно-комунікаційної компетентності та позитивного внеску ІКТ у навчання та викладання, а також управління освітою. Програма «Нові навички для Європи» (2016) визначила необхідність забезпечення інформаційно-комунікаційної компетентності як пріоритетної і закликала держави-члени Євросоюзу забезпечити комплексні стратегії для покращення інформаційно-комунікаційної компетентності людей, зокрема, освітян.

Отже, сьогодення вимагає переходу на якісно вищий рівень використання ІКТ в освіті, удосконалення державного управління цим процесом. Для вирішення цих та інших проблем – з огляду на сучасний стан і потенціал розвитку інформаційно-комунікаційного сектора України – потрібне узгодження основних стратегічних цілей, механізмів і нормативного забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні на найближчу перспективу шляхом створення «Єдиної інформаційно-комунікаційної платформи в освіті». Одним із чинників, що сприятимуть ефективному розвитку цього процесу – є формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх хореографів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано як складову частину комплексної

програми науково-дослідної роботи кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди «Підвищення ефективності педагогічного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» (РК31–200199004104 від 23.12.2015 р.) та корелює з новою комплексною темою кафедри «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний та прогностичний аспекти» (№ 0121U107474 від 22.01.2021 р.).

Тему дисертації затверджено (протокол №7 від 31.10.2017 р.) та уточнено (протокол №2 від 22.02.2021 р.) Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Отже, тема дисертаційного дослідження Олени Валеріївни Авраменко, яка присвячена розв'язанню проблеми формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін є актуальною, як у теоретичному, так і практичному аспектах.

Наукова новизна одержаних результатів. Даючи оцінку головним здобуткам дисертаційного дослідження, слід зробити акцент на таких результатах, що мають наукову новизну.

По-перше, вперше теоретично обґрунтовано технологію формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін та етапи її реалізації (професійно-мотиваційний, змістово-діяльнісний, рефлексійно-корегувальний); педагогічні умови ефективного функціонування технології (актуалізація мотиваційно-ціннісної складової підготовки майбутніх хореографів; організація взаємодії студентів і викладачів ЗВО у мережі Інтернет через створення інформаційно-цифрового навчального середовища на основі індивідуального супроводу студента; створення індивідуальних освітніх маршрутів студентів при проходженні педагогічної практики); виокремлено психолого-педагогічні особливості формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін.

По-друге, *уточнено* суть понять «інформаційно-комунікаційна компетентність», компоненти сформованості в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін (мотиваційно-ціннісний, змістовий, процесуальний, особистісно-рефлексійний); критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-творчий, рефлексійно-результативний), показники.

По-третє, *подальшого розвитку* набули положення щодо оновлення прийомів, форм та методів формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін.

Вважаємо коректним формулювання зазначених елементів наукової новизни; вони віддзеркалюють відмінності між вже відомими положеннями й орієнтують на результати, яких можна досягти через їх використання на практиці; їх кількість і кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам, що ставляться до дисертацій доктора філософії.

Практична значущість результатів дослідження визначається тим, що експериментальна перевірка науково обґрунтованої та розробленої технології формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін дозволяє рекомендувати її до впровадження в освітній процес закладів вищої освіти України для підвищення якості професійної підготовки майбутніх хореографів. В освітній процес підготовки майбутніх хореографів впроваджено авторський спецкурс «Формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності».

Основні наукові результати проведеного дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-41 від 21.01.2021 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка №57-22/696 від 15.06.2021 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (довідка №1817/01.65/10 від 24.06.2021 р.); Херсонської академії неперервної освіти (довідка № 01-23/236 від 16.06.2021 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані Оленою Валеріївною у дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є логічними, аргументованими, послідовними, змістовними.

Достовірність результатів, що було отримано, підкріплюється: опрацюванням великої кількості джерел, використанням здобувачем сучасних методів дослідження, обґрунтованістю головних положень дослідження, апробацією та впровадженням результатів дослідження у площину практичної діяльності закладів вищої освіти.

Переконливим та змістовним є обґрунтування теми, обраної здобувачем для дослідження. Низка поставлених для вирішення завдань розкриває зміст теми та сприяє реалізації поставленої мети.

Ознайомлення зі змістом дисертації Авраменко О.В дає змогу констатувати, що науковий апарат, який було представлено дослідником, вказує на ґрунтовність дослідження.

Вірогідність наукових положень, переконливість висновків та рекомендацій, що було сформульовано, обумовлені чіткою логікою викладення матеріалу, різноманітністю та глибиною опрацювання використаних джерел (240 найменувань).

Зарубіжні видання, включені до джерельної бази (47 найменувань), є свідченням високого рівня опрацювання матеріалу, наукової зрілості та ґрунтовної підготовки автора.

Позитивне враження справляє коректне використання теоретичних (аналіз і узагальнення сучасної філософської, психолого-педагогічної, соціологічної та навчально-методичної літератури, наукових праць та дисертаційних робіт, статей у словникових виданнях з метою з'ясування сучасного стану розробленості проблеми, розкриття її сутності, вибору тих концептуальних ідей, що стали теоретико-методологічним і методичним підґрунтям для окреслення перспектив творчого використання форм, методів та засобів формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін.

Досягнення поставленої мети й розв'язання завдань, поставлених у дослідженні, засвідчує аналіз її основних положень. Зміст виконаної роботи відповідає меті та поставленим завданням.

Достовірність результатів дисертації, а також їх обґрунтованість, підтверджується їх оприлюдненням на: міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях, семінарах.

Висновкам, що представлені в дослідженні, властиві достатній рівень повноти, виваженості, логічності та обґрунтованості.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Її структура є абсолютно виправданою. Побудова основних частин дисертації свідчить про логічність та завершеність викладу матеріалу. Обраний Авраменко О.В. ракурс дослідження проблеми надає роботі новизни і наукової цінності. Кожний з розділів дисертації характеризується певним внеском у вирішення проблеми підготовки майбутніх вихователів.

У вступі автором дається чітке обґрунтування актуальності проблеми щодо формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін. Мету дослідження сформульовано коректно, вона узгоджена з темою дисертації й корелює із поставленими завданнями. Логічно визначено об'єкт та предмет дослідження. Дано логічну характеристику методам дослідження, що були використані у роботі.

У першому розділі – «Формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності як психолого-педагогічна проблема» – автором розкрито термінологічне поле досліджуваної проблеми, використано сучасні підходи до формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх хореографів; визначено структуру та зміст інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх хореографів.

Авраменко О.В довела, з чим ми погоджуємося, що формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін – це здатність здобувача освіти до творчої самореалізації в різноманітних видах професійно-педагогічної діяльності, спрямованої на опанування, передачу і створення педагогічних цінностей з використанням ІКТ.

Висновки до першого розділу, сформульовані автором, є коректними. Вони зроблені на основі ґрунтовного дослідження джерельної бази, а також узагальнення, аналізу та систематизації провідних науково-теоретичних положень. Викладені відповідно до змісту розділу, вони відображають результати завдань, що були поставлені у дослідженні.

Особливу сумлінність здобувач виявляє в другому розділі дисертації («Теоретичні питання формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін») у процесі обґрунтування дидактичних умов та технології формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка реалізації технології формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін» представлено педагогічний експеримент, висвітлено результати моніторингу рівнів сформованості готовності в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін, здійснено кількісний і якісний аналіз результатів дослідження.

Зазначаємо, що висновки, які було сформульовано дисертантом до третього розділу, зроблені ним на підставі опрацювання необхідної кількості наукових джерел, є обґрунтованими та достовірними, підтверджуються використанням методів аналізу й синтезу наукових даних.

Загальні висновки є логічними. У них в узагальненому вигляді представлено основні здобутки дисертанта, відображено зміст роботи та висвітлено головні результати дисертаційного дослідження. Вони завершують дисертацію, підкреслюючи її наукову значущість та практичну цінність, що дає змогу стверджувати, що поставлені у дослідженні завдання – виконано, а мету – досягнуто.

Відзначимо, що додатки, які містяться у дисертаційній роботі, увиразнюють та поглиблюють уявлення про її зміст.

Вивчення матеріалів дисертації Авраменко О.В. дозволяє зробити висновок про те, що підґрунтям отриманих наукових результатів є: вивчення й аналіз різних підходів, що застосовувались до вирішення зазначеної проблеми; її всебічна розробка; опрацювання великої кількості джерел інформації. Все

зазначене дає підстави стверджувати, що мета роботи у процесі виконання дослідження була досягнута, а сама дисертація є завершеною науковою працею.

Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі здобувачки не виявлено.

Мова і стиль дисертації. Дисертація написана грамотною, літературною державною мовою. Отримані результати досліджень викладені у доступному для фахівців вигляді, робота чітко структурована, логічно побудована, аргументація основних положень і висновків є достатньою. Текст дисертації оформлений згідно з чинними вимогами МОН України.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Згідно з нашими поглядами, результати дисертаційного дослідження Авраменко О.В. мають теоретичну й практичну значущість. Матеріали дослідження можуть бути використані у розробці навчальних програм; в організації педагогічної практики; у процесі написання курсових і магістерських робіт; для оновлення змісту лекційних та практичних занять з дисциплін що вдосконалено освітньо-професійні програми та навчальні програми професійної підготовки майбутніх учителів хореографів.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Результати дослідження відображено в 12 наукових працях (із них 11 одноосібних), серед них: 4 статті у наукових фахових виданнях, 1 – в зарубіжних виданнях, 6 – у збірниках матеріалів і тез доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах, 1 – методичні рекомендації.

Зазначені публікації відображають основні наукові положення, зокрема ті, які здобувачкою винесено на захист дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Авраменко О.В., вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. Зважаючи на роль педагогічної практики в чинній системі професійної підготовки майбутніх хореографів, цікаво було б з'ясувати її місце в розробленій поетапній технології, окреслити методичні аспекти її підготовки й проведення в умовах онлайн навчання.

2. Цікаво було б до експериментальної роботи окрім студентів хореографів долучити студентів інших педагогічних спеціальностей, скажімо, майбутніх учителів музичного мистецтва. Інтерес викликає специфіка їхньої готовності до формування інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін.

3. У дослідно-експериментальній складовій роботи обчислення виконуються з точністю до 0,01%, хоча, судячи з обсягу вибірки (362

респонденти) й обсягу генеральної сукупності, статистична похибка складає насправді декілька відсотків.

4. Неприхований інтерес до порушеної проблеми формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін (як сучасної інноваційної організації навчального процесу) більше задовольнили б змістовніші додатки дисертаційної роботи.

5. Дисертанткою проведено ґрунтовне пілотне дослідження, яке, безперечно, підсилило актуальність роботи й дало змогу скласти програму експерименту. Однак, на нашу думку, охарактеризувати методику і результати цього дослідження слід було детальніше.

Висловлені зауваження та побажання не є принциповими й не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Олени Валеріївни Авраменко, результати якої відзначаються науковою новизною, є достатньо обґрунтованими, мають теоретичне та практичне значення.

Висновок. Дисертаційна робота Авраменко Олени Валеріївни «Формування в майбутніх хореографів інформаційно-комунікаційної компетентності у процесі вивчення фахових дисциплін» є завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 року зі змінами та п. 10 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року (із змінами, постановою КМУ від 21 жовтня 2020 р. № 979; від 9 червня 2021 р. № 608), а її автор – Авраменко Олена Валеріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії із спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
проректор з навчально-методичної роботи
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Ігор ГЕВКО